

SÄSONGSFINAL

Malmö Konserthus, torsdag 22 maj kl 19.30

2007/2008

MALMÖ SYMFONIORKESTER
DAMKÖR UR MALMÖ KAMMARKÖR
KØBENHAVNS DRENGEKOR
JOSEPH SWENSEN dirigent

SUSANNE RESMARK mezzo (ersätter Karen Cargill)
Jörgen Svensson konsertmästare

GUSTAV MAHLER (1860-1911)

Symfoni nr 3 d-moll 98 min

Kräftig. Entschieden

Tempo di Menuetto. Sehr mässig

Comodo. Scherzando. Ohne Hast

Sehr langsam. Misterioso. Durchaus ppp

Lustig im tempo und keck im Ausdruck

Langsam. Ruhevoll. Empfunden

JOSEPH SWENSEN dirigent

Joseph Swensen etablerade sig snabbt som en skicklig dirigent och engageras idag world wide. Framgångarna som gäst-dirigent i förstklassiga orkestrar i Europa och USA har avlöst varandra. Han var chefsdirigent för Scottish Chamber Orchestra 1996-2005 och är nu orkesterns dirigent emeritus. Tillsammans har de turnerat i Europa, USA och Fjärran Östern. De har framträtt på Mostly Mozart-festivalen i New York, Tanglewood- och Ravinia-festivalerna i USA, Barbican Centre och BBC Proms i London samt Concertgebouw i Amsterdam. Swensen och SCO har gjort en rad inspelningar på skivbolaget Linn Records, bl a musik av Sibelius, Mendelssohn, Brahms, Prokofjev (med Swensens egen orkestrering av Cinq mélodies) och Dvorák har kommit ut på CD. Swensens intresse för nutida musik har resulterat i att kompositörer som James MacMillan, Einojuhani Rautavaara, Karin Rehnqvist och Eleanor Alberga tillägnat honom och SCO flera verk. Mellan år 2000 och 2003 var Joseph Swensen förste gäst-dirigent i BBC National Orchestra of Wales. För några år sedan tillträdde han posten som chefsdirigent för Malmö Operaorkester. Senast Swensen gästade MSO var vid säsongsfinalen 24 maj förra året, då han både var dirigent och violinsolist med Beethovens Violinkonsert och Brahms Symfoni nr 2 på programmet.

Joseph Swensen är amerikan, född i New York med norskjapanska rötter, men är sedan flera år bosatt med sin familj i Köpenhamn. Han studerade violin och dirige-



Foto: Eric Richmond

ring vid Juilliard School och inledde sin karriär som violinist. Han var mycket framgångsrik och ständigt efterfrågad runtom i världen. Joseph tillhörde ett fåtal exklusivt utvalda artister som spelades in av BMG. Det händer fortfarande att han framträder på violin med Scottish Chamber Orchestra och andra orkestrar han har ett nära samarbete med. Han ägnar numera en hel del tid åt egna tonsättningar.

SUSANNE RESMARK mezzo



Susanne Resmark från Ängelholm har etablerat sig som en av världens främsta dramatiska mezzosopraner. Hon fick sin utbildning vid Malmö Musikhögskola och Operaakademiet i Köpenhamn och engagerades omedelbart efter sina studier av GöteborgsOperan, där hon bl a sjöng Mary i Den flygande holländaren och Herodias i Salome. Sedan hösten 2001 tillhör Susanne Resmark solistensemblen vid Det Kongelige Teater i Köpenhamn. Bland roller hon gjort där märks Mrs Quickly i Falstaff, Mes-calina i Le Grand Macabre, Ulrika i Maskeradbalen, Fricka, Erda och Norna i Nibelungens ring, Amneris i Aida och Klytamnestra i Elektra. Mrs Quickly har hon senare också gjort på Göte-

borgsOperan och för rolltolkningen av Ortrud i Peter Konwitschnys uppsättning av Lohengrin i Köpenhamn tilldelades hon Reumertpriset 2007 för bästa sångarin-sats under året.

Susanne Resmark anlitas även flitigt som solist i konsertsammanhang och har bl a sjungit med dirigenter som Herbert Blomstedt, Semyon Bychkov, Aldo Ceccato, Rafael Frühbeck de Burgos, Valerij Gergiev, James Loughran, Kent Nagano, Mikhail Jurovskij och Jaap van Zweden. Verdis Requiem, Beethovens Symfoni nr 9 och Körfantasi, Mahlers Kindertotenlieder, Das Lied von der Erde och Das klagende Lied samt Wagners Wesendonk Lieder är några av de verk hon framfört. Susanne var Maria från Magdala i uruppförandet av Sven-David Sandströms oratorium Ordet i Stockholm och i Köpenhamn 2006.

Till och med 15 juni kan man se Susanne i rollen som faraos dotter Amneris i Aida på Malmö Opera. På gång är också bl a Lohengrin i Berlin, en roll i Romeo och Julia under Salzburger Festspiele i sommar och Maskeradbalen i Hamburg till hösten.

Susanne Resmark utsågs i december 2007 till Riddare av Dannebrogorden, Danmarks motsvarighet till Hovsångartitel.

Damkör ur MALMÖ KAMMARKÖR



Sedan starten har Malmö Kammarkör haft ett grundmurat rykte som en kör av mycket hög kvalitet. I november 1975 gavs första konserten och debuten uppmärksammades med strålande recensioner i flera sydsvenska tidningar. Sedan dess har Malmö Kammarkör givit ytterligare över 700 konserter utöver skiv-, radio- och TV-inspelningar. Malmö Kammarkör leds av Dan-Olof Stenlund, en av Sveriges främsta och mest personliga körledarprofiler. Hans körledargärning har världsomspännande efterklang och han varvar sin roll som dirigent med uppdrag som gästföreläsare vid amerikanska universitet och vid seminarier för kördirigenter och sångare i Europa. I körens arkiv redovisas att de allra flesta konserterna givits i Skåne, ett trettiotal i Norrland (flera turnéer har gått till Dan-Olofs hemtrakter i Västerbotten) och drygt hundra i resten av Sverige. Ett hundratal konserter har dessutom framförts på turnéer i Europa, Israel och USA. Kören har genom åren gjort en lång rad uruppföranden. Dels sådana som gjorts på uppdrag av olika institutioner, dels sådana som tillägnats kören eller dirigenten Dan-Olof Stenlund. De årliga framförandena av Bachs Matteuspassion har blivit något av ett signum. Kören har framfört verket årligen i Malmö sedan 1977, dvs i över 30 år i obruten följd.

Malmö Kammarkör är en kör som på ideell grund svarar för professionella framföranden på internationell elitnivå. Flera av medlemmarna har rekryterats från Musikhögskolan i Malmö eller från Musikkonservatoriet i Köpenhamn. De senaste åren har kören engagerats flitigt av Malmö SymfoniOrkester.

KØBENHAVNS DRENGEKØR

Varje år söker flera hundra Köpenhamns elever in till anrika Sankt Annæ's Gymnasium, grundskola och gymnasium med musikinriktning. Här finns flera körer, bland dem Københavns Drengekor, där pojkarna i årskurs 6 och 7 ingår. Kören, som grundades 1924, är en av Skandinavien äldsta och mest traditionsbundna. Sångutbildningen vid Sankt Annæ's Gymnasium ligger på en hög konstnärlig nivå och Københavns Drengekor har fått särskild uppskattning för sin tolkning av renässans- och barockmästares verk. De har en omfattande konsertverksamhet i Danmark, men också i stora delar av världen i övrigt. Ganska nyligen kom de hem från en turné på Nya Zeeland. Körens hemmascen är domkyrkan i Köpenhamn, Vor Frue Kirke. Här håller de fredagskonserter och framträder vid högmässor och aftonböner. Genom åren har kören medverkat både i TV och radio hemma i Danmark och utomlands.

GUSTAV MAHLER Symfoni nr 3

Att han med sin tredje symfoni skulle skapa något utöver det vanliga visste Gustav Mahler. "Min symfoni kommer att bli något som världen ännu inte hört", skrev han i ett brev till Anna von Mildenburg. "Mitt mest egenartade och rikaste verk." Men han blev också skrämmd när han insåg vidden och storleken på projektet. "Mitt verk är en gigantisk musikalisk dikt: den rymmer evolutionens alla faser och speglar dess gradvisa stegring. Den börjar med den livlösa naturen och slutar med kärleken till Gud", skrev Mahler till vännen Fritz Löhr den 29 augusti 1895. Han skrev också: "Verket är kort - i själva verket synnerligen koncentrerat." Tredje symfonin är cirka en och en halv timme lång, den var under arbete 1895-1896. Han arbetade framför allt under somrarna vid Steinbach am Attersee. Mahler och hans syster Justine bodde på ett vårdshus, men Mahler hade låtit bygga en enkel kompositionsstuga åt sig på en äng nere mot stranden. Där inne fanns ett bord, en stol, en soffa och ett piano



som han låtit frakta dit från Wien. Dit begav han sig vid sextiden om morgnarna och stannade där fram till middagstid. Vid sjutiden bar man ljudlöst in frukosten till honom. Inte sällan gav han sig ut på promenader för att samla tankar eller få inspiration, men det var "vid dödsstraff" förbjudet att störa honom. Justine hade stor möda att hålla traktens alla barn på behörigt avstånd. Han komponerade inte - det komponerades inom honom.

När musiken under sista sommaren närmade sig fullbordan kom dirigenten Bruno Walter på besök, han har berättat hur Mahler blev som förbytt efter förmiddagsarbetet. Vid den gemensamma lunchen var han spirituell och njöt av efterrätten. När symfonin var klar spelade Mahler den på pianot. "Det mäktiga och nya tonspråket formligen bedövade mig, och det överväldigade mig också att i hans spel förnimma den skaparglöd varur verket blivit till ... nu förnam jag den omedelbart ur tonspråket i hans symfoniska världsdrom." Detta magnifika verk hade kunnat bli ännu större, för ursprungligen planerade han ytterligare en sats (Vad barnet berättar för mig) med text ur folkvisesamlingen. Men två himmelska visioner i samma symfoni var en för mycket, varför denna sats istället blev final i den fjärde symfonin. Det är alltså uppenbart att Mahlers symfonier hänger nära samman.

Vi får i denna musik alltså vara med om skapelsen, från den döda klippan till änglarnas värld och kärleken till Gud. Men när allt var färdigt påstod han sig inte ha fått med något av det djupa programinnehåll han tänkt ut; alltsammans blev istället absolut musik. Trots att proportionerna är enorma, är varje sats perfekt balanserad. Första satsen är dubbelt så lång som många klassiska symfonier i sin helhet. Inspirationskälla var Genesis, en dikt av den nära vännen och diktaren Siegfried Lipiner som publicerades 1880. Det är en kosmisk dröm om livets uppkomst.

Första satsen omfattar allt i sin blandning och kontrast: naturens röst, folkets marsch, militära signaler, storm och pastoral. "Pan vaknar - sommaren marscherar in" hade tonsättaren skrivit på handskriftens titelblad och nog stämmer inledningen väl med början av Lipiners dikt: "Es war, als wär' nur eine grosse Wolke danz ganze All - die Wolke lag und schlief" (Det var som vore allt ett enda stort moln - molnet låg och sov). Det är som sorgemusik. Men när sommaren, senare i satsen, tågar in sker det till en ystrare marsch. Sommarens segervissa fanfarer visar vid satsens slut att livet kommit för att stanna. Tre ljusare och lättare satser följer. Först en menuett (Vad blommorna på ängen berättat för mig) som är femdelad och där menuetten två gånger bryts av en scherzoaktig trio. Det är raffinerat, vitalt och "det mest obekymrade jag någonsin skrivit - så obekymrat, som bara en blomma kan vara ..." På detta följer ett scherzo (Vad skogens djur berättat för mig), en kontrast till föregående sats, men också med en triodel där posthorn hörs eka i de österrikiska alperna. Delvis är musiken byggd på Wunderhornsången Ablösung im Sommer med texten "Kukuck hat sich zu Tod gefallen" (Göken har fallit död ned). Långa drillar ska ge associationer till en riktig fågelkonsert och det är det Mahler syftar på när han skriver att "det är alltid och överallt endast naturljud". Den fjärde satsen (Vad människan och natten berättar för mig) är en högtidlig midnattssång med text ur Nietzsches Also sprach Zarathustra. "Oh, människa, tag skydd! Världen är djup, djupt är dess lidande". Denna orkestersång är obeskrivligt ömsint och sensibel, så som den bara kan vara i drömmen. Man hör midnattsklockan klämta tolv slag. Det är det stillsammaste Mahler skrev före Das Lied von der Erde. Femte satsen (Vad änglarna och morgonklockan berättar för mig) inleds med barnrösternas glädjefulla "Bimm, bamm" och damkören sjunger om det himmelska livet så som det framställts i folkvisesamlingen Des Knaben Wunderhorn: "Tre änglar de sjöngo en ljuvlig sång". Av sångens fem strofer är de två första och sista ljusa och "käcka i uttrycket". Klockklanger och en kyrkoaktig melodi klingar i arkaiserande harmonier. Mittdelen är däremot en dyster sorgmarsch där döden slår på sin tamtam. Till sist ett brucknerskt Adagio (Vad kärleken berättar för mig), som handlar om kärleken till Gud, inte till kvinnan, vilket Mahler var noga med att poängtera för Anna von Mildenburg. Två kontrasterande teman, en hymn i dur och en klagovisa i moll, får båda en storartad resning. Tre av satserna fick sitt första uppförande i Berlin 1897, hela verket först den 9 juni 1902 då Mahler själv dirigerade det i Krefeld.

Sats nr 4 Zarathustras Mitternachtslied

(Text Friedrich Nietzsche)

Altsolo:

O Mensch! Gib Acht!
Was spricht die tiefe Mitternacht?
"Ich schlief, ich schlief -,
aus tiefem Traum bin ich erwacht: -
Die Welt ist tief,
Und tiefer als der Tag gedacht.
Tief ist ihr Weh -,
Lust - tiefer noch als Herzeleid.
Weh spricht: Vergeh!
Doch all Lust will Ewigkeit -,
Will tiefe, tiefe Ewigkeit!"

Åh, människa! Se upp!
Vad säger djupa midnattstimman?
"Jag sov, jag sov
från en djup dröm har jag vaknat; -
Världen är djup,
Och djupare än dagen tänkt sig.
Djup är dess plåga -,
Glädje - ännu djupare än hjärtats smärta.
Smärta säger: Dö!
Men all glädje söker evighet -
Söker djup, djup evighet!"

Sats nr 5 Es sungen drei Engel

Dam- och barnkör, altsolo:

(Bimm bamm!)

Es sungen drei Engel einen süßen Gesang,
Mit Freuden es selig in den Himmel klang:
Sie jauchzten fröhlich auch dabei,
Daß Petrus sei von Sünden frei.

Tre änglar de sjungo en ljuvlig sång
Med glädje den klingat i Himlen en gång.
Man jublade lycklig också därvid
Att Petrus med denna från synder fick frid.

Und als der Herr Jesus zu Tische saß,
Mit seinen zwölf Jüngern das Abendmahl aß,
Da sprach der Herr Jesus: "Was stehst du denn hier?
Wenn ich dich anseh', so weinest du mir."

Och Herren Jesus han vid bordet satt
Med lärjungar tolv han åt sin mat en natt.
Då talte Jesus: "Jag ser dig här stå.
Varför ser jag dig gråta så?"

"Ach, sollt' ich nich weinen, du gütiger Gott:
ich hab' übertreten die zehn Gebot:
Ich gehe und weine ja bitterlich.
Ach komm und erbarme dich über mich!"

"Ack, skall jag ej gråta, du Gud så god.
Jag brutit mot alla dina tio budord.
Jag går och gråter bitterlig.
Ack, kom och förbarma dig över mig."

"Hast du denn übertreten die zehn Gebot,
so fall auf die Knie und bete zu Gott,
Liebe nur Gott in alla Zeit,
So wirst du erlangen die himmlische Freud!"

"Har du brutit mot tio Guds bud
så fall på knä och bed till Gud.
Älska Gud i all din tid
Så ska du känna en himmelsk frid.

Die himmlische Freud' ist eine selige Stadt:
Die himmlische Freud', die kein Ende mehr hat.
Die himmlische Freude war Petro bereit't
Durch Jesum und allen zu Seligkeit.

Den himmelska glädjen är underbar.
Den himmelska glädjen ingen ände har.
Den himmelska glädjen gav Jesus, du vet,
Till Petrus och alls vår salighet.

(Bimm bamm!)